

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 210 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 30 คนได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกห้องที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น คือ ห้อง ปวช. 3/4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบทดสอบ RQ (Resilience Quotient) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติทดสอบ t-test dependent

### สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

#### 1. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ดังนี้

##### 1.1 ศึกษาความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์

ผลจากการสำรวจความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ โดยใช้แบบสอบถามของกลุ่มทดลอง พบว่านักเรียนมีความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.85$ , S.D = 0.25) พิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ นักเรียนมีความต้องการเรียนรู้การแก้ไขปัญหา

ด้วยตนเอง ( $\bar{X} = 3.99$ ,  $S.D = 0.51$ ) มีความต้องการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการฝึกงาน ( $\bar{X} = 3.91$ ,  $S.D = 0.51$ ) กิจกรรมการเข้าค่ายการเผชิญสถานการณ์จะทำให้ให้นักเรียนมีหลักในการดำเนินชีวิต ( $\bar{X} = 3.74$ ,  $S.D = 0.44$ ) หากทางโรงเรียนจัดฝึกอบรมนักเรียนสามารถเข้าร่วมได้ตลอดหลักสูตร ( $\bar{X} = 3.66$ ,  $S.D = 0.48$ ) มีการปฐมนิเทศมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการออกฝึกงาน ( $\bar{X} = 3.66$ ,  $S.D = 0.48$ ) แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน ( $\bar{X} = 3.66$ ,  $S.D = 0.44$ ) รูปแบบการฝึกงานของนักเรียน จะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ( $\bar{X} = 3.60$ ,  $S.D = 0.50$ ) นักเรียนยังขาดทักษะการจัดการกับปัญหา ( $\bar{X} = 3.56$ ,  $S.D = 0.24$ ) นักเรียนมีความคิดที่จะพัฒนาตัวเอง ( $\bar{X} = 3.54$ ,  $S.D = 0.51$ ) และมีความต้องการฝึกตัวเองในแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ( $\bar{X} = 3.54$ ,  $S.D = 0.51$ )

จากผลการทดลองดังกล่าวสรุปได้ว่านักเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ในการพัฒนาตัวเองผ่านกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้เรียนรู้กระบวนการซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การแสวงหาความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การทำงานเป็นทีมจากกิจกรรมที่มีความหลากหลายเป็นวิธีที่ส่งเสริมพัฒนาและให้ความสำคัญกับนักเรียน การพัฒนาตัวเองผ่านกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งจะสามารถปรับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถเผชิญสถานการณ์ในการฝึกงานได้

1.2 จัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุคดาหาร โดยการนำหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 เพื่อออกแบบกิจกรรม และศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ของกลุ่มทดลอง พบว่า การจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุคดาหาร ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นที่ 1 การให้หลักการ และความรู้
- ขั้นที่ 2 การศึกษาดูงานในสถานประกอบการ
- ขั้นที่ 3 การเข้าค่ายการเผชิญสถานการณ์
- ขั้นที่ 4 การถอดองค์ความรู้

### ขั้นที่ 1 การให้หลักการ และความรู้ (สัมมัญญตา) รู้เหตุ

การเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์อีกรูปแบบที่ 1 คือการให้หลักการและความรู้ พบว่าขั้นตอนนี้ทำให้นักเรียน ได้รู้สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา และเข้าใจหลักความเป็นจริง เข้าใจหลักการและข้อปฏิบัติในต่าง ๆ ในรายวิชาฝึกงาน มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานอาชีพ และมีกิจนิสัยในการทำงานด้วยความรับผิดชอบ มีวินัยคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีทักษะและประสบการณ์ นำไปประยุกต์ใช้ในงานอาชีพในระดับฝีมือ มีขั้นตอน ในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม เชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง พึ่งตนเองได้ สามารถพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

### ขั้นที่ 2 การศึกษาดูงานในสถานประกอบการ รู้จักชุมชน (ปริสติญญตา)

การเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์อีกรูปแบบที่ 2 คือการ ไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการพบว่านักเรียน ได้ เห็นการปฏิบัติงานในในสภาพจริงซึ่งแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกัน ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่เปิด โอกาสให้นักเรียน ได้เลือกตามความถนัด และตัดสินใจเลือกฝึกงานตามความความชอบของแต่ละคนซึ่งนักเรียนจะมีเกณฑ์การเลือกที่แตกต่างกัน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม สามารถคิดเป็น และคิดอย่างมีระบบ ทั้งในทางทฤษฎี และการปฏิบัติ และในขณะเดียวกันสถานการณ์ในการเดินทางไปศึกษาดูงาน ก็ช่วย ฝึกให้เป็นคนเห็นใจผู้อื่น ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่นมีความเห็นใจผู้อื่น อุดหนุน มีวินัย สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

### ขั้นตอนที่ 3 การเข้าค่ายตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์

การเข้าค่ายตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ ในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 (บุคคลัญญตา) รู้จักบุคคล กิจกรรมที่ 2 (อัตตัญญตา) รู้จักผล กิจกรรมที่ 3 (กาลัญญตา) ความเป็นผู้รู้จักกาล กิจกรรมที่ 4 (มัตตัญญตา) รู้จักประมาณ กิจกรรมที่ 5 (อิตตัญญตา) รู้จักตนเอง

#### กิจกรรมที่ 1 (บุคคลัญญตา) รู้จักบุคคล

พบว่าในขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้มีการรู้จัก และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือที่เกี่ยวข้อง และรู้จักแสดงกิริยา วาจา มารยาท ที่จะใช้ร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมประกอบด้วยการรู้จักตำแหน่ง ฐานะ บทบาท ความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รู้จักที่จะเลือกคบบุคคล และปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างเหมาะสม รู้จักบทบาทของ

ตัวเองและให้เกียรติบุคคลอื่นมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีน้ำใจ ปรับตัวเองได้ ในทุกสถานการณ์ เชื่อมั่นในตัวเอง รู้จักมารยาทสังคม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กล้าแสดงออก อย่างเหมาะสม รู้จักการผ่อนคลายเป็นคนมีเหตุผลและยอมรับฟัง ความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีมนุษยสัมพันธ์

### กิจกรรมที่ 2 (อัตถ์ณูตา) รู้จักผล

พบว่าที่ทำให้รู้จักจุดหมายปลายทางของหลักการที่ตนปฏิบัติ รู้ว่าสิ่งใดเป็นผล ของสิ่งใด รู้ผลของการกระทำในอดีตและปัจจุบัน รู้ผลที่เกิดมาจากเหตุ และรู้ผลดีผลเสียที่เกิด จากการกระทำของตน มีสติขี้คิด คิดก่อนทำ มีเหตุผลโดยไม่ให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลมีการ วางแผนในการดำเนินชีวิตและการทำงาน

### กิจกรรมที่ 3 (กาลัญญาตา) ความเป็นผู้รู้จักกาล

ในขั้นตอนนี้พบว่าทำให้รู้จักเวลาอันเหมาะสม การบริหารเวลา ระยะเวลา และวางแผนการใช้เวลาในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นกิจของตน และที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นอย่าง ได้ผลประกอบด้วย รู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เกิดประโยชน์รู้จักเวลาอันเหมาะสมใน การกระทำสิ่งต่างๆ และประพฤตินให้เหมาะสมกับเวลา รู้คุณค่าของเวลา และใช้เวลาให้เกิด ประโยชน์ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมในการกระทำสิ่งต่างๆ และประพฤตินให้เหมาะสมกับเวลา

### กิจกรรมที่ 4 (มัตตัญญาตา) รู้จักประมาณ

ในขั้นตอนนี้พบว่าทำให้มีการรู้จักประมาณตน รู้จักความพอดีในการปฏิบัติกิจ ทั้งหลายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วยการรู้จักประมาณ ในการดำเนินชีวิตและรู้จักประมาณในการกระทำสิ่งต่างๆ

### กิจกรรมที่ 5 (อัตตัญญาตา) รู้จักตนเอง

ในขั้นตอนนี้พบว่าทำให้รู้และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริงว่าโดยฐานะ ภาวะ อารมณ์ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัดและคุณธรรม ประพฤตินให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ตลอดจนมีจิตสำนึกดีไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับ ตัวเองและสังคม

### ขั้นตอนที่ 5 ขั้นถอดองค์ความรู้

จากกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้นตอนพบว่าทำให้นักเรียนได้ค้นพบตัวเองตาม หลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ดังนี้คือ (สัมมัญญาตา) รู้จักเหตุ (อัตถ์ณูตา) รู้จักผล (อัตถ์ณูตา) รู้จักตนเอง (ปริสัจญญาตา) รู้จักชุมชน (บุคคลัญญาตา) รู้จักบุคคล (กาลัญญาตา) รู้จักกาล

(มีคัตถุณฺดา) รู้จักประมาณ หลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้จะเป็นผลดีต่อนักเรียนอย่างแท้จริง เมื่อเจอปัญหาที่จะสามารถเผชิญปัญหาและเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองอย่างมีสติ ในการตัดสินใจครอบคลุม 3 ด้านคือมีความสามารถเผชิญปัญหาและเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองอย่างมีสติ ตามแนวทางของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข คือมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีกำลังใจ สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ นำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาฝึกงานและชีวิตการทำงานในอนาคตได้

## 2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้

ผลจากการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ แบบทดสอบ RQ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่านักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี มีความสามารถด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านกำลังใจ ด้านการจัดการกับปัญหา หลังการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์สูงกว่าก่อนการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

## อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

### 1. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ดังนี้

1.1 ผลจากการศึกษาความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียน ในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้ จากการตอบแบบสอบถาม นักเรียนมีความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 อยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลาย เด็กวัยนี้จะเริ่มคิดถึงตัวเองมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด สติปัญญาที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วขนาดของมันสมองจะขยายออกมากขึ้น วัยรุ่นจึงเป็นผู้ชอบคิด อยากรู้ อยากเห็น

ช่างซักถาม ใช้เหตุผล และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ วัยรุ่นจะชอบ แก้ปัญหา และตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ ดังนั้นแบบสอบถามความต้องการยังเป็นตัวชี้ทิศทางในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี มีความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับความคิดเห็นของสุณีย์ ชีรดากร (2523 : 159 - 161) ที่กล่าวว่า ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น มักมีความต้องการอิสระ ต้องการเรียนรู้ทักษะและประสบการณ์ที่แปลกใหม่ มีพฤติกรรมที่ชอบแสดงออก ตามความสามารถ ความถนัดของตัวเอง ตลอดจนมีความสามารถที่จะคิดหาเหตุผลด้วยตัวเอง ศึกษาและตัดสินใจด้วยตัวเอง ได้มากขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) กำหนดไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมี ศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2545) กล่าวว่าการจัดการศึกษานั้นต้องจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ธัญพร มงคลกาล (2546 : 168) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีศักยภาพตามธรรมชาติที่จะเรียนรู้ และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมองเห็นว่าเนื้อหาวิชาที่เรียน มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายในชีวิต เพราะฉะนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

## 1.2 ผลการศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียน

ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักกรรมสัปปุริสธรรม 7 มาออกแบบสร้างกระบวนการในแต่ละขั้น ซึ่งได้กระบวนการ 4 ขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 การให้หลักการ และความรู้ ขั้นที่ 2 การศึกษาดูงาน ในสถานประกอบการ ขั้นที่ 3 การเข้าค่ายการเผชิญสถานการณ์ ขั้นที่ 4 การถอดองค์ความรู้ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

### 1.2.1 กรณีจากการให้หลักการและความรู้ตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่านักเรียนมีจุดปัญญาหรือสมรรถภาพในการคิดอย่างมีเหตุผล เข้าใจหลักความเป็นจริง เข้าใจหลักการและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในรายวิชาฝึกปฏิบัติงาน รู้สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานอาชีพ มีประสบการณ์

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ มีความตั้งใจหรือเจตจำนงในการทำงานด้วยความ  
 รับผิดชอบ มีวินัยคุณธรรม และจริยธรรม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ  
 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2546: 21)  
 ที่ได้กำหนดหน้าที่รับผิดชอบของนักเรียนที่ออกฝึกงานในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและ  
 เอกชน ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ รักษาความลับของสถานประกอบการอย่างเคร่งครัด  
 ยอมรับคำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนของผู้ควบคุมการฝึกงาน จากครูผู้นิเทศการฝึกปฏิบัติงาน  
 ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ  
 ชีวิตและการประกอบอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าเชื่อมโยงให้เห็น  
 แนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)  
 ได้กำหนดเป้าหมายให้คนไทยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย  
 คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ และสติปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการ  
 ประกอบอาชีพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข  
 สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2545) กล่าวว่า  
 การจัดการศึกษานั้นต้องจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน  
 โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก  
 ประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่าง  
 ต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน  
 รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้อง กับ เรียม ศรีทอง (2547 : 2-4) ที่กล่าวว่า  
 บทบาทของครูในปัจจุบัน มีหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ และ  
 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้ออกแบบ  
 และจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจากหลักสูตรการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร  
 วิชาชีพปีที่ 3 สาขาการบัญชี ซึ่งมุ่งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถในการ  
 เผชิญสถานการณ์ให้เหมาะสมกับวัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักธรรมสี่ปรัศีลธรรม 7 ซึ่ง  
 ประกอบด้วย 1. (ธัมมัญญตา) รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล 2. (อตัณญตา) รู้จักผลที่จะเกิดขึ้น  
 สืบเนื่องจากการกระทำ 3. (อัตตัญญตา) รู้จักตัวตนของตัวเอง 4. (มัตตัญญตา) รู้จักประมาณตน  
 5. (กาลัญญตา) รู้กาลเวลาอันเหมาะสม 6. (บุคคัลญตา) รู้จักกลุ่มบุคคล 7. รู้จักความ  
 แตกต่างแห่งบุคคล เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทั้ง 7 ด้าน โดยใช้วิธีการผสมผสาน ทำให้การฝึกงาน  
 มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีประภา แม้นสงวน (2533 : 10 - 13)  
 พบว่า การแจ้งให้นักเรียนทราบหน้าที่ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงาน การเตรียม

ความพร้อม การปฐมนิเทศก่อนออกฝึกงานและการสัมมนาหลังการฝึกงานมีความสำคัญมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของหน่วยศึกษานิเทศก์กับกรมการฝึกหัดครู (2535 : 23) ที่กล่าวว่า การเตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึกงานมีความสำคัญต่อการฝึกงานของนักศึกษา หากเตรียมการดีย่อมส่งผลทำให้การปฏิบัติงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

1.2.2 กรณีจากคำยกรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่านักเรียนมีความอดทนอดกลั้น มีน้ำใจ มีวินัย กล้าคิด กล้าพูด กล้าปฏิบัติ มีสติในการคิดแก้ปัญหามากขึ้น รู้จักกาลเทศะมีกิริยาสุภาพ มีความสามัคคีกันจะเห็นได้จากการร่วมกิจกรรมในทุกชั้นตอนจะมีการช่วยเหลือกันและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เชื่อมโยงให้เห็นถึงการพัฒนาตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาคน โดยมีเป้าหมายดังนี้ คนไทยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมี ศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่กำหนดไว้ว่า มุ่งพัฒนาสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นการให้นักเรียน ได้เผชิญสถานการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ที่แปลกใหม่ และท้าทาย จะช่วยให้นักเรียน รู้จักและเข้าใจตัวเองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนมีชีวิตที่สมบูรณ์ และประสบความสำเร็จในอนาคตได้ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2545) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ (2542 : 46-60) ที่กล่าวว่า ในวิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาที่แท้จริงย่อมสัมพันธ์และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา และสามารถเอาชนะปัญหาเหล่านั้นได้ ความสับสนและซับซ้อนของประสบการณ์



ที่บุคคลได้ผ่านพบทำให้เกิดเงื่อนไขและปัญหา ที่ต้องเรียนรู้วิธีการต่อสู้แก้ไขปัญหาด้วยความพร้อมทุกด้าน มีวิธีการเผชิญสถานการณ์ที่ต้องตามธรรมชาติของธรรมชาติและมีหลักการเชื่อมโยงกับหลักจิตสำนึก ศักยภาพทางอารมณ์ (Resilience Quotient) ของ กรมสุขภาพจิต (2551 : เว็บบอร์ด) ได้แนะนำไว้ ดังนี้ ฉันเป็น (I am) คือ ฉันเป็นคนอดทนเข้มแข็ง พึ่งตัวเองได้ ฉันมี (I have) ฉันมีกำลังใจ มีคนรักและห่วงใย ฉันทำได้ (I can) ฉันทำสิ่งที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ ได้ โดยใช้เทคนิค คือ 1) ปรับอารมณ์ 2) ปรับความคิด 3) ปรับการกระทำ 4) ปรับเป้าหมาย 5) เดิมศรัทธา 6) เดิมมิตร 7) เดิมจิตใจให้กว้าง โดยพลังสุขภาพจิตนี้จะนำพาให้สามารถก้าวผ่านปัญหาไปได้

2. ผลจากการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบ RQ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการทดสอบทั้งหมด 3 ด้านคือ 1) ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ 2) ด้านกำลังใจ 3) ด้านการจัดการกับปัญหา ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าค่าเฉลี่ยก่อนการจัดการกิจกรรมตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์โดยรวม ร้อยละ 48.70 และคะแนนหลังการจัดการกิจกรรมตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์โดยรวม ร้อยละ 67.80 ผลการคำนวณค่าสถิติ t-test เท่ากับ 16.23 สรุปได้ว่าก่อนและหลังการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีกำลังใจ และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ได้ถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเหตุผลในการตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาสามารถอยู่ในสังคมส่วนรวมได้อย่างปกติสุข

ผลจากการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าก่อนและหลังจากการจัดการกิจกรรมตามรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์นั้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ มีกำลังใจ และสามารถจัดการกับปัญหา ถ้าเผชิญสถานการณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ พวงทิพย์ โพธิ์วอ (2535 : 102) ได้ศึกษาพัฒนาแบบทดสอบ EQ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นสูงในระดับ 0.82 ถ้ามีความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้น ไปถือว่า แบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่นสูง

## ข้อเสนอแนะงานวิจัย

### 1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1.1 ในขั้นตอนการไปศึกษาดูงาน ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติงานด้านการบริการและจิตอาสาเพิ่มขึ้น
- 1.2 ในขั้นตอน “การฝึกพละกายพละใจ” ควรมีการพัฒนารูปแบบที่ชัดเจน โดยเน้นการแก้ปัญหาด้วยสติปัญญาของตัวเองมากยิ่งขึ้น และมีระยะเวลายาวขึ้น
- 1.3 ข้อค้นพบจากการฝึกตามรูปแบบการเผชิญสถานการณ์ส่งผลดีต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต จึงควรใช้ฝึกร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ
- 1.4 ครูควรมีการปรับปรุงรูปแบบการเผชิญสถานการณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา ของรายวิชาการฝึกปฏิบัติงาน

### 2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการเผชิญสถานการณ์ให้หลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
- 2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการเผชิญสถานการณ์กับสาขาวิชาอื่น ๆ ในระดับ ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย เป็นต้น